

ความล้มเหลวของรัฐบาลพลเรือนหลังสงครามโลกครั้งที่ ๒

(๒๔๘๙ - ๒๔๙๐)

ร้อยโท ชวน ทองมี

000606

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญารัฐศาสตรมหาบัณฑิต

แผนกวิชาการปกครอง

บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

พ.ศ. ๒๕๓๐

THE FAILURE OF THE CIVILIAN GOVERNMENT AFTER
THE SECOND WORLD WAR (1944 - 1947)

LIEUTENANT CHUAN TONGMI

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of Master of Political Science

Department of Government

Graduate School

Chulalongkorn University

1977

115487581

โดย

ร้อยโท ชวน ทองมี

แผนกวิชา

การปกครอง

บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้มหาวิทยาลัยสุโขทัยเป็นส่วนหนึ่ง
ของการศึกษาคณะหลักสูตรปริญญาโทบัณฑิต

(Signature)

(ศาสตราจารย์ ดร. วิศิษฐ์ ประจวบเหมาะ)

คณบดี

คณะกรรมการตรวจวิทยานิพนธ์ ..... ประธานกรรมการ

(ศาสตราจารย์ ดร. ภิระมล ทองธรรมชาติ)

กรรมการ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. สัจจิต บุญบงการ)

กรรมการ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ พงศ์เพ็ญ ศักนันทชัย)

กรรมการ

(นายเกษม บุญศรี)

อาจารย์ผู้ควบคุมการวิจัย

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ พงศ์เพ็ญ ศักนันทชัย

(ศาสตราจารย์ ดร. วิศิษฐ์ ประจวบเหมาะ)

คณบดีของบัณฑิตวิทยาลัย

คณบดี

คณะกรรมการตรวจวิทยานิพนธ์ ..... ประธานกรรมการ

(ศาสตราจารย์ ดร. ภิระมล ทองธรรมชาติ)

วิทยานิพนธ์เรื่อง

ความล้มเหลวของรัฐบาลพลเรือนหลังสงครามโลกครั้งที่ ๒ (๒๔๘๓-๒๔๘๕)

โดย

ร้อยโท ชวน ทองมี

แผนกวิชา

การปกครอง

คำนำ

วิทยานิพนธ์เรื่อง "ความล้มเหลวของรัฐบาลพลเรือนหลังสงครามโลกครั้งที่ ๒ (๒๔๘๗ - ๒๔๙๐)" เรียบเรียงขึ้นจากแรงจูงใจที่ประสงค์จะศึกษาค้นคว้าหาข้อมูล อันเป็น
สาเหตุแห่งการสิ้นสุดอำนาจทางการเมืองการปกครองของรัฐบาลยุคนั้น ซึ่งโดยปกติย่อม
เป็นสิ่งที่ขัดกับเจตนารมณ์ของคณะราษฎร ทั้งนี้เพราะการจัดตั้งรัฐบาลพลเรือนหลังสงคราม
 โลกครั้งที่ ๒ ใจสำเร็จตามวิถีทางรัฐธรรมนูญ น่าจะเป็นโอกาสอันดีแก่ผู้นำทางการเมือง
 ในคณะราษฎรทุก ๆ ฝ่ายสมควรจะใคร่สงเสริมปลูกฝังประชาธิปไตยให้ยิ่งขึ้นในจิตใจ
 ประชาชนชาวไทย แต่เหตุการณ์ที่ปรากฏออกมาความจริงกลับเป็นความล้มเหลวเกิดขึ้นแก่
 รัฐบาลยุคนั้น ด้วยเหตุการถูกโค่นอำนาจจากการรัฐประหาร พ.ศ. ๒๔๙๐

ป. วิจิตรโกศล

โดยเหตุที่เรื่องนี้หาข้อมูลได้ค่อนข้างยาก เพราะมีผู้นับทุกเหตุการณ์ในอดีตไว้
 ไม่มากนัก โดยเฉพาะข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการขัดแย้งทั้งส่วนบุคคลและในทางการเมือง ฉะนั้น
 จึงต้องอาศัยข้อมูลจากวารสารและหนังสือพิมพ์ต่าง ๆ ในยุคนั้นประกอบการศึกษา เหตุนี้
 ผู้เรียบเรียงจึงต้องพยายามติดตามข้อความกรรณสารผู้เกี่ยวข้องของหรือพอจะทราบ
 เรื่องนี้ เป็นการแสวงหาข้อมูลเพิ่มเติมกับสอบสวนข้อมูลให้ถูกต้องตามความเป็นจริง ให้
 มากที่สุด แต่ถึงกระนั้นก็ยังมิได้หลายเรื่องหลายประการที่ผู้ให้สัมภาษณ์ขอตัวไม่ให้คำตอบ
 หรือแม้แต่ความเห็นใด ๆ จึงทำให้ผู้เรียบเรียงเชื่อว่าความจริงจากประวัติศาสตร์ การ
 เมืองการปกครองของยุคนั้น น่าจะยังมีเรื่องที่ถูกปิดบังไม่ได้อยู่อีกเป็นอันมาก นับว่า
 เป็นที่น่าเสียดายอย่างยิ่งสำหรับอนุชนรุ่นหลังจะไม่มีโอกาสล่วงรู้ความจริงนี้ได้ นอกจาก
 จะต้องศึกษาไปตามข้อมูลเท่าที่ปรากฏอยู่เท่านั้น ซึ่งอาจจะมีความคลาดเคลื่อนไปจาก
 ความเป็นจริงได้ แม้วิทยานิพนธ์เรื่องนี้ก็อาจจะขาดความสมบูรณ์อันเนื่องมาจากเหตุผล
 ทักล่าวแล้ววาย ถ้าหากในอนาคตต่อไปผู้ศึกษาท่านใดได้พบข้อมูลอันเป็นดีจะเกี่ยวกับ
 เรื่องนี้เพิ่มเติมขอได้โปรดเสริมความสมบูรณ์เกี่ยวกับเรื่องนี้เถิด ๆ ไปด้วยจักเป็นพระคุณยิ่ง.

ร.ท.ชวน ทองมี
 ผู้เรียบเรียง

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์เรื่อง "ความล้มเหลวของรัฐบาลพลเรือนหลังสงครามโลกครั้งที่ ๒ (๒๔๘๙-๒๔๙๐) สำเร็จจุลวงไปไค้ด้วยดี ส่วนหนึ่งเนื่องมาจากกรรณการุเคราะห์ของบุคคลหลายฝ่าย นับตั้งแต่เจ้าหน้าที่ห้องสมุดคณะรัฐศาสตร์ คณะนิเทศศาสตร์ หอสมุดกลางจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ห้องสมุดสำนักงานเลขาธิการรัฐสภา และหอสมุดแห่งชาติ ซึ่งได้กรุณาให้ความสะดวกนานาประการในการค้นคว้าหาเอกสารอ้างอิง ทั้งที่เป็น เอกสารสำคัญของทางราชการ หนังสือพิมพ์ วารสาร ตลอดจนหนังสือต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับ การเรียบเรียง นับว่าได้รับประโยชน์อย่างยิ่ง ขอได้รับการขอบพระคุณไว้ในครั้งนี้ด้วย

นอกจากนี้ผู้เรียบเรียงขอกราบขอบพระคุณ ศาสตราจารย์ ดร.กระมล ทองธรรมชาติ ประธานคณะกรรมการตรวจสอบวิทยานิพนธ์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุจิต บุญบงการ และ นายเกษม บุญศรี ที่กรุณาเป็นคณะกรรมการ โดยเฉพาะผู้ช่วยศาสตราจารย์ พงศ์เพ็ญ ศกุนตลาภย์ ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ได้กรุณาให้เวลาอันมีค่าช่วยเป็นธุระและให้คำแนะนำอันเป็นคุณประโยชน์อย่างยิ่งแก่การเรียบเรียงจนสำเร็จจุลวงไปไค้ด้วยดี

อนึ่ง ผู้เรียบเรียงขอน้อมรำลึกถึงพระคุณของผู้บังคับบัญชาทุกท่านในศูนย์รักษาความปลอดภัย กองบัญชาการทหารสูงสุด ซึ่งได้กรุณาเป็นกำลังใจและให้การสนับสนุนการศึกษาตามควรแก่กรณีด้วยดีตลอดมา อีกทั้งเพื่อน ๆ ที่ได้ช่วยให้ความสะดวกในการเรียบเรียงครั้งนี้ ขอได้รับการขอบพระคุณไว้ ณ โอกาสนี้ด้วย.

ร.ท.ชาน ทองมี

ผู้เรียบเรียง

สารบัญ

เรื่อง

หน้า

บทคัดย่อ (ภาษาไทย)	ก.
(ภาษาอังกฤษ)	ก.
บทนำ	จ
- แนวความคิดสำคัญหรือสมมติฐาน	๔
- ขอบเขตการศึกษา	๕
- วิธีดำเนินการค้นคว้า	๖
- ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากวิทยานิพนธ์	๖
2.	
บทที่ ๑ การเมืองการปกครองภายใต้รัฐบาลพลเรือน (๒๔๘๙-๒๔๙๐)	๗
- การช่วงชิงอำนาจทางการเมืองยุคก่อนจัดตั้งรัฐบาลพลเรือน	๘
- กลุ่มเสรีไทยขยายตัว	๑๕
- แผนโค่นอำนาจจอมพล ป. ในสภา	๒๐
- จอมพล ป. พ้นตำแหน่งนายกรัฐมนตรี	๒๘
- รัฐบาลพลเรือนชุดแรก	๓๐
- การปรับปรุงแก้ไขและการร่างรัฐธรรมนูญ พ.ศ. ๒๔๘๙	๓๑
- ข้อสังเกตเกี่ยวกับรัฐธรรมนูญ พ.ศ. ๒๔๘๙	๓๗
3.	
บทที่ ๒ ความล้มเหลวทางเศรษฐกิจและสังคม	๔๑
- ปัญหาเงินเฟ้อ	๔๓
- ปัญหาเรื่องข้าวขาดแคลน	๔๘
- ปัญหาราคาสินค้าแพง	๕๒
- รัฐบาลแก้ปัญหาเงินเฟ้อ	๕๕

-- สัถนการ เงินตกค่า.....	๕๙
-- ปัญหาครอบครัว.....	๖๐
-- ปัญหาความวุ่นวายในสังคม.....	๖๓
-- ทหารไม่พอใจรัฐบาลพลเรือน.....	๖๔
-- สรุปท้ายบท.....	๗๐
บทที่ ๓ ความล้มเหลวทางการเมือง.....	๗๔
-- ระยะสร้างความเป็นปึกแผ่นในกลุ่มพลเรือน.....	๗๕
-- ความขัดแย้งในกลุ่มพลเรือนก่อตัว.....	๘๔
-- ความขัดแย้งทางการเมืองรุนแรงสมัยรัฐบาลนายปรีดี.....	๘๑
-- กรณีสวรรคต.....	๘๖
-- พรรคประชาธิปัตย์เบียดอภิปรายทั่วไปครั้งสำคัญ.....	๑๐๕
-- เกิดแตกแยกภายในพรรคฝ่ายรัฐบาล.....	๑๑๐
-- การแตกแยกภายในพรรคประชาธิปัตย์.....	๑๑๒
-- ความเสื่อมขององค์กรทางการเมือง.....	๑๑๔
-- ประชาชนไม่พอใจรัฐบาลมากขึ้น.....	๑๒๓
-- รัฐบาลประมาทไม่แสวงหาฐานอำนาจทางการเมือง.....	๑๒๖
-- รัฐบาลพลเรือนพ้นจากตำแหน่งโดยการรัฐประหาร พ.ศ. ๒๔๙๐.....	๑๒๘
บทที่ ๔ สรุปและเสนอแนะ.....	๑๓๒
-- ฐานอำนาจรัฐบาลอ่อน.....	๑๓๓
-- ผู้นำการเมืองมิได้มีฐานอำนาจจากประชาชนอย่างแท้จริง.....	๑๓๔
-- รัฐบาลไม่ยอมรับถึงความผิดเห็นจากสื่อมวลชน.....	๑๓๕
-- เสนอแนะ.....	๑๓๗
-- รัฐบาลจะต้องพยายามแสวงหาฐานอำนาจตามหลักการ.....	๑๓๗

- รัฐบาลจะต้องแสวงหาความผาสุกให้แก่สังคมทุก ๆ ด้าน	๑๓๗
- รัฐบาลจะต้องส่งเสริมให้เกิดพัฒนาการทางการเมือง	๑๓๗
- เครื่องมือของรัฐบาลจะต้องมีประสิทธิภาพ	๑๓๘
- พยายามปลุกฝังและสร้างสรรค์นักการเมืองที่ดี	๑๔๑
บรรณานุกรม	๑๔๒
- หนังสือภาษาไทย	๑๔๒
- หนังสือภาษาอังกฤษ	๑๕๑
ประวัติการศึกษา	๑๕๓
ภาคผนวก	๑๕๔
- ผนวก ก.	๑๕๔
- ผนวก ข.	๑๕๕

หัวข้อวิทยานิพนธ์ ความล้มเหลวของรัฐบาลพลเรือนหลังสงครามโลกครั้งที่ ๒
(๒๔๘๙ - ๒๔๙๐)
ชื่อ สกุล ร้อยโท ชวน ทองมี แผนกวิชา การปกครอง
ปีการศึกษา ๒๕๒๐

บทคัดย่อ

จากการบีบคั้นทางการเมืองระหว่างสงครามโลกครั้งที่ ๒ ผู้นำทางการเมืองฝ่ายพลเรือนในกลุ่มคณะราษฎรซึ่งนำโดย ดร.ปรีดี พนมยงค์ (หลวงประดิษฐมนูธรรม) จึงได้มีโอกาสจัดตั้งรัฐบาลพลเรือนขึ้นได้สำเร็จ โดยเข้าบริหารประเทศต่อจากรัฐบาลจอมพล ป.พิบูลสงคราม และได้ดำเนินนโยบายผ่อนคลายความตึงเครียดกับฝ่ายสัมพันธมิตรได้ผลมากขึ้น

เมื่อสงครามสงบลง รัฐบาลพลเรือนซึ่งพอร่มตัวขึ้นมาจากกลุ่มบุคคลในขบวนการเสรีไทยและเป็นรัฐบาลในนามของประชาชน จึงได้รับประโยชน์จากการดำเนินนโยบายร่วมกับสัมพันธมิตร ก่อให้เกิดคุณประโยชน์แก่ประเทศไทยเป็นอันมากจนสามารถแก้ไขพันธต่าง ๆ อันเนื่องมาจากการสงครามให้ลุล่วงไปด้วยดี แต่เนื่องจากรัฐบาลพลเรือนยุคนั้นมีเสียงข้างมากในรัฐสภา จึงไม่ค่อยสนใจต่อการวิจารณ์ของมหาชน ด้วยเหตุนี้จึงทำให้นักการเมืองฝ่ายพลเรือนอื่น ๆ พากันต่อต้าน ยังผลให้เกิดความอ่อนแอในการบริหารประเทศ นอกจากนี้รัฐบาลก็แก้ไขปัญหาทางเศรษฐกิจ สังคมและการเมืองซึ่งสร้างความเดือดร้อนให้แก่ประชาชนทั่วไปไม่ได้ผลดีเท่าที่ควร ประชาชนจึงเสื่อมความศรัทธารัฐบาลลงเป็นลำดับ และเกิดช่องว่างขึ้นแทนที่ นับได้ว่าสภาพการเมืองการปกครองขณะนั้นเปิดโอกาสให้กับผู้นำการเมืองฝ่ายทหารกลุ่มผู้สนับสนุนจอมพล ป.พิบูลสงคราม ซึ่งนำโดยพลโท ฉิน ชุมหวั่น ได้ถือเอาความบกพร่องนั้นเป็นสาเหตุและรวมตัวก่อการรัฐประหารโค่นล้มรัฐบาลพลเรือนหลังสงครามโลกครั้งที่ ๒ เป็นผลสำเร็จ เมื่อวันที่ ๘ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๔๙๐ ซึ่งถือเป็นความล้มเหลวของรัฐบาลพลเรือนหลังสงครามโลกครั้งที่ ๒ ที่ไม่สามารถจะดำรงตำแหน่งและจัดตั้งรัฐบาลให้เป็นไปตามระบอบรัฐธรรมนูญได้สำเร็จ

ความล้มเหลวของรัฐบาลพลเรือนหลังสงครามโลกครั้งที่ ๒ หรือของรัฐบาลใด ๆ ก็ตาม ย่อมจะเกิดขึ้นได้เสมอ หากผู้นำทางการเมืองการปกครองขาดความจริงใจ ไม่ยึดมั่นในอุดมการณ์และยังคงถือเอาความเห็นแก่ประโยชน์ส่วนตนเป็นที่ตั้ง อีกทั้งไม่พยายามชี้แนะให้ประชาชนได้เห็นตัวอย่างการปกครองในระบบประชาธิปไตยที่แท้จริง ด้วยการหาช่องทางให้ประชาชนได้มีโอกาสศึกษาทางการเมือง เพื่อให้ประชาชนได้มีความสำนึกในคุณค่าของสิทธิหน้าที่ เสรีภาพและการมีส่วนร่วมทางการเมือง ซึ่งสิ่งเหล่านี้จะเป็นพื้นฐานที่จะช่วยให้เสถียรภาพรัฐบาลมั่นคงตามระบอบรัฐธรรมนูญ.

4

problem. The people increasingly lost confidence in the government and a gap between the government and the people was thereby created. The situation provided the opportunity for the military leaders who supported Marshal P. Pibulsongkram - led by Major General Pin Choonhawan to succeed in a coup d'etat on November 8, 1947. This could be construed as the failure of the civilian government after the Second World War which was not able to hold its term of office and could not succeed in governing the country in accordance with a constitutional process.

The failure of the civilian government after the Second World War or the failure of any government could happen at any time, particularly if the political leaders lack in sincerity, ideologies, and strive for self-interest. Besides if they do not attempt to guide the people to appreciate a democratic regime by providing the people with political education so that the people might realize the values of right, duties, liberty and political participation. Such political education will contribute to the stability of the constitutional regime.
